

Paluu barbariaan

KARI RAIVIO

Köyhyyttä globalisoidaan muotoilemalla uudelleen kehitysmaiden ja Itä-Euroopan entisten sosialististen maiden kansantalouksia ja määrittelemällä uudelleen niiden rooli uusimmassa maailman talousjärjestyksessä. Globaali talousjärjestelmä elää halvasta työvoimasta. Se rikastuttaa rikkaita, jotka tarvitsevat vapaamarkkinaideologiaa ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF), Maailmanpankin ja Maailman kauppajärjestön (WTO) rakennesopeutusohjelmia toteuttaakseen vallan- ja rahanhimoaan. Näin minä ymmärrän Kanadassa Ottawan yliopistossa toimivan kansantaloustieteen professorin Michel Chossudovskyn kirjan ytimen. Hänen mukaansa uusi talousjärjestys palauttaa kehitysmaita takaisin siirtomaiksi.

Chossudovskyn mukaan kaikkialla maailmassa hallitukset ovat omaksuneet uusliberaalin poliittisen ohjelman, ja samoja taloudellisia ohjeita noudatetaan maailmanlaajuisesti. IMF:n, Maailmanpankin ja WTO:n käyttäessä valtaansa uudistukset muodostavat ”mahdollistavan toimintaympäristön” maailmanlaajuisille pankeille ja monikansallisille yhtiöille. Näiden niin sanottujen Bretton Woods -instituutioiden tukemat rakennesopeutusohjelmat ovat uusi viitekehys talouden toimintaan puuttumiselle.

IMF, Maailmanpankki ja WTO ovat Chossudovskyn mukaan sääntelyelimiä, jotka toimivat vahvojen talous- ja finanssietujen puolesta. Tämän ne tekevät hallitusten välisen toiminnan suoja. Wall Streetin pankkiirit

ja maailman suurimpien talouselämän keskusten johtajat ovat näiden globaalien instituutioiden takana. He ovat säännöllisesti tekemisissä niiden toimihenkilöiden kanssa suljetuissa istunnoissa ja lukuisissa kansainvälisissä tapahtumissa. Lisäksi kokouksiin ja neuvotteluihin osallistuu edustajia vahvoista globaaleista liike-elämän lobbauksorganisaatioista.

Paluu siirtomaa-ajkaan

Vapaamarkkinaideologia ylläpitää uutta ja raakalaismaista tapaa puuttua valtioiden asioihin. Lukuisat Afrikan, Aasian ja Amerikan maat on sopeutettu takaisin siirtomaiksi ja Itä-Euroopan entiset sosialistimaat toisen luokan valtioiksi. Näiden maiden ihmisten suuri enemmistö on suistettu köyhyyteen ja kurjuuteen. ”IMF:n, Maailmanpankin ja WTO:n johdolla tehtävät taloutta ja kauppaa koskevat pakkouudistukset merkitsevät sitä, että kohteena olevista maista tehdään ’rauhanomaisesti’ uudelleen siirtomaita markkinavoimia manipuloimalla”, Chossudovsky kirjoittaa. Vaikka voiman käyttöä ei suoraan vaadita, talousuudistusten säälimätön toimeenpano on hänen mukaansa yksi sodankäynnin muoto.

”Rakennesopeuttaminen on omiaan johtamaan tietynlaiseen ’taloudelliseen joukkotuhoon’. Se toteutetaan manipuloimalla markkinavoimia tietoisesti ja tahallisesti. Siirtomaakauden aiempiin vaiheisiin (kuten pakkotyöhön ja orjuuteen) verrattuna sen sosiaaliset vaikutukset ovat tuhoisia. Rakennesopeutusohjelmat vaikuttavat suoraan yli neljän

Michel Chossudovsky
Köyhyyden globalisointi
Maailmanpankin ja
IMF:n uudistusten
vaikutuksia
Keuruu: Suomen Rauhanpuolustajat, Like,
2001

miljardin ihmisen elinoloihin. Vyönkiristysohjelmat johtavat valtion rappeutumiseen, kansantalous muokataan uudelleen, tuotanto kotimarkkinoita varten tuhotaan supistamalla reaalisioita ja kotimainen tuotanto suunnataan palvelemaan maailmanmarkkinoita.”

Chossudovskyn mukaan yli 150 velkaantuneessa maassa sovelletaan yhtä reseptiä samanlaisesti. Sen ainesosat ovat tiukka budjetti, devalvaatio, kaupan vapauttaminen ja yksityistäminen. Keskuspankin ja valtiovainministeriön toiminta järjestetään uudelleen, valtion laitosten toimintaa lakkautetaan ja talous asetetaan ”holhoukseen”. Kansainväliset rahoituslaitokset perustavat ”rinnakkaishallituksen”, joka ohittaa kansalaisyhteiskunnan. Maat, jotka eivät toimi IMF:n velvoitteiden mukaisesti, joutuvat mustalle listalle. Chossudovskyn mukaan rakennesopeuttaminen on keino ottaa haltuun velkaantuneen maan reaaliarallisuus yksityistämishajelman ja velanhoidomaksujen avulla. Ulkomainen pääoma ottaa usein haltuunsa kannattavimmat valtiolliset yritykset tai yhteisyritykset velan vastineeksi. Kun suuri joukko velkaantuneita maita on samaan ai-

kaan myymässä valtionyhdytöitään, valtion omaisuuden hinta romahtaa.

Köyhien on köyhdyttävä, jotta rikkaat voisivat rikastua. ”Yhteiskunnan etuoikeutettu vähemmistö on kerännyt valtavat määrät vaurautta väestön laajan enemmistön kustannuksella. Pelkästään Yhdysvalloissa miljardöörien lukumäärä kasvoi vuoden 1982 kolmestatoista 149:ään vuonna 1996 ja yli 300:aan vuonna 2000. ’Globaalien miljardöörien klubi’ (jossa on noin 450 jäsentä) hallitsee vaurautta, joka on paljon suurempi kuin alhaisen tulotason maiden yhteenlaskettu bruttokansantuote. Näissä maissa asuu kolme miljardia ihmistä”, Chossudovsky toteaa. Rikkaat maat, joissa on noin 15 prosenttia maapallon väestöstä, kontrolloivat lähes 80:tä prosenttia koko maailman yhteenlasketuista tuloista.

Nykyhistorian vakavin taloudellinen kriisi

”Ihmiskunta käy läpi ennen näkemättömän laajaa taloudellista ja sosiaalista kriisiä, joka köyhdyttää nopeasti suurta osaa maailman väestöstä. Kansallisia talouksia romahtaa, ja työttömyys rehottaa”, Michel Chossudovsky kirjoittaa. Voimassa oleva uusi talousjärjestys ruokkii hänen mukaansa ihmisten köyhyyttä ja ympäristön tuhoa. Se luo sosiaalista apartheidia, rohkaisee rasismia ja etnisiä konflikteja, heikentää naisten oikeuksia ja suistaa usein maita kansallisuuksien väliin tuhoisiin yhteenottoihin. ”Vapaiden markkinoiden” nimissä tehtävät uudistukset suosivat laittoman toiminnan kasvua ja rikollisen talouden kansainvälistymistä. Kun taloudellinen toiminta tuottaa entistä vähemmän pääomaa, voittoja etsitään yhä enemmän keinotekoisista ja petoksista.

1990-luvulta lähtien teollisuusmaissa sovellettu taloudellinen hoitokuuri sisältää monia rakennesopeutusohjelmien olennaisia aineksia. IMF ja Maailmanpankki ovat pakottaneet kolmannen maailman ja Itä-Euroopan toteuttamaan näitä ohjelmia. Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa poliittiset uudistukset toteutetaan ilman IMF:ää. ”Julkisten velkojen kasautuminen on antanut rahoitusmaailman eliiteille ’poliittista pelivaraa’ ja valtaa muotoilla hallitusten talous- ja sosiaalipolitiikkaa.”

Uusliberalismin vallitessa julkisia menoja on karsittu ja sosiaaliturvajärjestelmiä lopetettu. Valtioiden politiikka edistää työmarkkinoiden sääntelyn lopettamista: ansioiden indeksisidonaisuuden purkamista, osa-aikaista työllisyyttä, varhaista eläkkeelle siirtymistä ja niin kutsuttuja ”vapaaehtoisia” palkkojen leikkauksia. Sodanjälkeisen ajan alkuvuosien saavutukset on paljolti kumottu, työttömyysvaikutusjärjestelmää on heikennetty ratkaisevasti ja eläkerahastoja on yksityistetty. Kouluja ja sairaaloita suljetaan, sosiaalipalvelujen yksityistämiseksi luodaan tilaa, Chossudovsky luettelee.

Hurjia esimerkkejä

Siirtomaajärjestelmä on usein osavastuussa etnisistä konflikteista. Nälänhätien ja sisällissotien takana on sosiaalisia ja taloudellisia syitä, jotka jäävät kansainvälisessä mediassa kertomatta. Chossudovsky käyttää tapausesimerkkeinä Somaliaa, Ruandaa, Intiaa, Bangladeshia, Vietnamia, Brasiliata, Perua, Boliviat, Venäjää ja Jugoslaviaa.

Vietnamissa 1980-luvun puolivälistä lähtien toteutetun rakennesopeituksen sosiaaliset seuraukset ovat tuhoisia. Ter-

veysklinikoita ja sairaaloita on suljettu, on puhjennut paikallisia nälänhätiiä, jotka ovat vaikuttaneet jopa neljäsosaan maan väestöstä, ja 750 000 lasta on pudonnut pois koulujärjestelmästä. Valtion yrityksistä 5 000 on ajautunut konkurssiin. Yli miljoona työntekijää ja noin 200 000 valtion virkailijaa on irtisanottu.

Chossudovsky toteaa, että menneiden taistelujen saavutukset ja koko kansakunnan pyrkimykset on tehty tyhjiksi ja pyyhkäisty pois. Siihen eivät kyenneet Yhdysvaltain käyttämä ihmisille vaarallinen kasvimyrryky, teräshaulipommit, napalm tai myrkykemikaalit. Miljoonien ihmisten toimeentuloon vaikuttivat sen sijaan neutraaleilta ja tieteellisiltä vaikuttavat makrotalouspolitiikan työkalut.

Chossudovsky kertoo myös Pariisissa 1993 solmitusta salaisesta sopimuksesta, joka monessa mielessä merkitsi Vietnamin pakottamista korvaamaan Washingtonille sodan kustannukset. Sopimus vaati Hanoita tunnustamaan kenraali Thieun entisen Saigonin hallinnon velat. Velkojen tunnustaminen puolestaan oli ehtona uusien luottojen myöntämiselle ja Yhdysvaltain määräämän kauppasaarron poistamiselle.

Venäjän federaatiosta kirjoittaessaan Chossudovsky väittää, että kylmän sodan julmassa jälkitilassa makrotalouspolitiikan välineillä on ollut ratkaiseva osa lyödyn kansakunnan talouden nujertamisessa. Uudistuksia ei ole suunnattu markkinakapitalismin ja länsimaiden tyyllisen sosiaalisen demokratian rakentamiseen, vaan entisen vihollisen neutraloimiseen ja sen estämiseen, että Venäjästä kehittyisi merkittävä kapitalistinen suurvalt.